

Nr 33.

Av herr Gustafsson i Stockholm, *angående åtgärder mot skattefusk.*

Av de uppgifter angående sammanräknad nettoinkomst vid skattetaxeringen för olika grupper av företagare och anställda, vilka återges i riksräkenskapsverkets inkomstberäkning för nästa budgetår (prop. 1950: 1, bil. 1, bih. 1), synes framgå, att inkomstutjämnningen mellan företagare och anställda nu nått mycket långt. Medelinkomsten för samtliga företagare anges för 1948 till 5 994 kronor, medan motsvarande summa för samtliga anställda är 5 447 kronor. Skillnaden mellan de båda beloppen är endast 547 kronor. 1943 låg företagarinkomsten genomsnittligt 717 kronor högre än arbetstagarinkomsten. Medan företagarnas taxerade medelinkomst under år 1948 steg 5,8 procent, ökades de anställdas medelinkomst med 10,3 procent. Vad angår åren 1949 och 1950 anser sig riksräkenskapsverket böra räkna med att inkomsterna av arbetsanställning trots lönestoppet alltjämt stiga — 1949 med omkring 3 procent — medan oförändrat läge under båda åren förutspås för rörelseinkomster.

Att en fortskridande inkomstutjämning sker mellan anställda och företagare skall icke betvivlas. Å andra sidan visa de av riksräkenskapsverket återgivna tabellerna också, att det låga genomsnittet för företagargruppen som helhet framför allt beror på att jordbrukets många företagare ha så låga taxerade inkomster — bl. a. beroende på den för skattebetalarna förmånliga beräkningen av deras naturaförmånens värde. Medelinkomsten 1948 för handels företagare anges vara 9 356, för samma näringsgren anställda 5 741 kronor. För företagare inom fria yrken är siffran 13 333, för motsvarande anställda 6 904. En vid taxeringen sammanräknad nettoinkomst av 10 000 kronor eller högre uppnåddes 1948 likväl av endast 11,7 procent inom hela företagargruppen (530 000 personer) och av 8,4 procent av samtliga anställda (2 483 000 personer).

I sin därefter följande redogörelse för den preliminära inkomstskatten framhåller riksräkenskapsverket, att den preliminära A-skatten — som flertalet anställda betalar — med hänsyn till sin karaktär av egentlig källskatt kommer att nära följa löneinkomstens förändringar. Motsvarande kan enligt verket icke antas gälla beträffande B- och C-skatterna — vilka avse bl. a. företagare och fria yrkesutövare — då dessa bygga på förhandsbedömanden. »Som regel torde väl kunna antagas, att skattskyldiga, vilka erlägga preliminär B- och C-skatt, vid ett gynnsamt bedömande av inkomstutvecklingen äro benägna att låta den senast fastställda taxeringen utgöra underlag för preliminärbeskattningen, medan de i tider, då anledning till ett mera pessimistiskt bedömande föreligger, bliva än mera angelägna om en försiktig förhandsuppskattning. I detta senare sammanhang kan likviditetspunkten självfallet icke förbises.»

Det förefaller icke alltför oförsynt att ifrågasätta, om icke den av riks-

räkenskapsverket antagna »försiktiga förhandsuppskattningen» av vissa källskattdragares inkomster i sinom tid följes av en ganska snäv beräkning av det slutliga inkomstutfallet. Att betala dryga efterskatter är föga åtråvärt, i synnerhet i en tid av konjunkturavmattning, stegrad konkurrens och för många försvagad likviditet.

Löntagare, arbetare såväl som tjänstemän, ha redan nu mycket små möjligheter att undandra sina inkomster beskattning. En skärpt källbeskattning av extrainkomster och inkomster av korttidsanställningar har dessutom signalerats genom 1949 års uppbördssakkunniga. Därmed torde knappast några löntagarinkomster av nämnvärd storlek kunna undgå beskattning.

Företagarinkomsterna uppges vara endast i ringa mån högre än arbetslagarnas inkomster. Jämförelsevis höga taxerade inkomster äro bland företagarna i det närmaste lika sällsynta som bland de anställda. Envar kan dock lätt iakttaga inom vilka grupper förekomsten av privatbilar, villor och sportstugor, motor- eller segelbåtar, hembiträden, dyrbart uteliv etc. är relativt vanligast. Ett studium av taxeringskalendern ställer ofta iakttagaren inför mysterier.

En skärpt kamp mot skattefusket är en angelägen uppgift.

Att »lura Wigforss» torde av åtskilliga anses närmast vällovt. Pressens behandling av beskattningsfrågor och upptäckta fall av skattefusk är i många fall sådan, att man knappast kan utläsa någon indignation mot dem, som undandra staten eller kommunen skatteinkomster. Att skattefusk inte är lurendrejeri mot »Wigforss» eller någon annan personlig symbol för ett parti eller för staten utan är *stöld från andra skattebetalare* synes icke stå klart för alla.

Även om källskattereformen och de senaste årens propaganda för bättre skattemoral minskat skattefusket är det odiskutabelt, att ett omfattande skattefusk alltjämt äger rum och kommer att kunna fortgå även efter de nämnda kompletteringarna av källskattsystemet. Hur stora inkomstsummor, som undandras beskattning, kan icke med någon säkerhet uppskattas. På grundval av bl. a. vissa beräkningar rörande detaljhandelsomsättningen m. m., som man kommit fram till med hjälp av omsättningsskattesiffror, framfördes för en del år sedan tanken, att de obeskattade inkomsterna skulle röra sig om tre till fyra miljarder kronor.

Även om de obeskattade inkomsterna skulle uppgå till betydligt lägre summor, stå väldiga belopp att vinna för statskassan och därmed för alla ärliga skattebetalare. De odeklarerade inkomsterna ligga ofta så pass högt på den enskildes inkomstskala, att det icke torde vara överdrivet att beräkna den skatt, som borde betalas på dessa inkomster, till 25 procent. En ökning av de deklarerade nettoinkomsterna med *en* miljard skulle sålunda motsvara skatteinkomster av 250 miljoner kronor. Genomförandet av den obligatoriska sjukförsäkringen och den fria sjukvården, vars finansiering f. n. är ett bekymmer, har beräknats öka statens utgifter med 200 miljoner kronor. Bensinskattens avskaffande eller lättnader vid kommunalbeskattningen ha icke kunnat föreslås omedelbart på grund av otillräckliga statsinkomster. Den nyss framlagda budgeten präglas av stor återhållsamhet. De

automatiska utgiftsstegringarna, t. ex. för folkpensioneringen, äro betydande och tvinga till än större återhållsamhet då det gäller nya reformer.

I ett sådant läge förefaller det vara befogat att vidta kraftiga åtgärder för att minska skattefusket. Arbetare och tjänstemän, som ha en kännbar skattebörd och knappast kunna se några möjligheter till lättnader, torde i allmänhet anse, att de straff som nu utmätas för ett fåtal upptäckta skatte-skolkare äro alltför lindriga för att verka avskräckande. I varje fall stå de, såvitt jag kan se, icke i rimligt förhållande till det brott mot medmänniskor det innebär att övervältra en del av den skatt, som man enligt lag skall betala, på andra, ofta svagare axlar. En straffskärpning för skattefusk synes alltså starkt motiverad.

En indragning helt eller delvis av sådana inkomster, som nu genom skattefusk undandras samhället, skulle förmodligen även minska efterfrågan på vissa lyxbetonade och personalkrävande varor och tjänster. I nuvarande läge torde detta vara gagneligt. Därtill kommer, såsom antytts, att de lägsta inkomsttagarna skulle kunna beredas vissa skattelättnader eller slippa ifrån sådana ofrånkomliga skattehöjningar, som redan beslutade eller önskvärda reformer på det sociala området skulle medföra.

Det egentliga taxeringsarbetet utföres av uppskattningsvis tre å fyra tusen personer, som ägna en stor del av sin fritid åt denna verksamhet. Utan tvivel är det av stort värde, att taxeringen sker just på detta sätt. Man kan å andra sidan icke blunda för att denna ordning inrymmer stora svaghetsmoment. En taxeringsnämndsordförande har en svår ställning mellan samhället och den enskilde, hans ersättning är ringa, och hans tid för sysslan är begränsad. Alltför stora ansträngningar kunna nu icke begäras i arbetet att spåra upp inkomstkällor för samhället. Om man tänker på det arbete, som myndigheterna stundom lägga ned på indrivning av obetydliga belopp, som den enskilde en gång påförts, ligger den tanken nära, att samhällets ansträngningar äro fel eller åtminstone ensidigt inriktade. Likväl kan man icke förorda, att det säsongarbete, som taxeringarna innebära, skall överföras på en ny stor kår av tjänstemän. Lekmannainsatser äro på detta område av stort värde.

Frågan om lämpliga och effektiva åtgärder mot skattefusket torde böra anförtros en snabbt arbetande utredning. Det är emellertid av vikt, att riksdagen, som är ansvarig för skatternas storlek, får tillfälle att påverka utformningen av sådana åtgärder.

Sålunda hemställer jag,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, att en kommitté snarast tillsättes för att snabbt utreda frågan om kraftiga åtgärder mot skattefusket, samt att Kungl. Maj:t därefter förelägger riksdagen de förslag, vartill utredningen föranleder.

Stockholm den 17 januari 1950.

Hans Gustafsson.